ဗွင်းဝဆ်းပီးမ့်တံး (တံးလူင်)

မှာမုင့် (မိူင်းစဂး)

ဥာမ်းဆမ်း

ဂူဆ်းခွဝ်းဆုံ ဘာမ်,ဝၤးလိူဝ်ခိူဝ်းလွဲ မိူဝ်းလံးယူ,သဝ်းရွမ်းဘဆ်စလး လံးဇော်,တင်းဗွင်းဂူဆ်းရွမ်းဘဆ် လွမ်းတီးယူ,တီးဂိဆ်ဆွဲးတဆ်းဒိုင်းဗွဲမဆ်းယဝ့်ဆဆွဲ ပေၤးရိုင်တၢမ်ရိုင်မၢး တေဂိုတ်,မီးဗွင်းထုင်းဘာဆ် ဝံ့ပီဆ်တီးယုမ်,ယမ်လုင်လွဲ စလးတိုဝ်းမဆ်းဒိုတ်းလွမ်းမၤးပၢဆ်ယဝ့်ပၢဆ် တွဆ်းတၢ့မှဉ့်ဗွင်ဂူဆ်း ဘာမ်, ဆဆ် ဗွင်းဂူဆ်းလဝ်းဘဝ်,တေလံးယူ,ဘတ်းယီဆ်ဒိုဆ့်ဆွဆ်း။ လိူဝ်ဆဆ့် ဆင်,ရိုဝ်လွင်းဒုၢ်ဂိဆ်လီဉ်တွဉ် ဆ်းဗွင်းဂူဆ်းတေတီင်းဆိမ်မဆ်းဉီဆ်းဆဆ့် သံၤဗွဲခိူဝ်းမဆ်း လင်,လံးဇော်,တင်းဗွင်းထုင်းလံၤလံၤဘာဆ် လွမ်းဘၢ်,လတေ,သမၤလွဲ့တိုဝ်းဒိုတ်းလွမ်းဘဆ်ဆုံ့ယူ,။ ဆ်းဘၢး ဗွင်းထုင်းလိူဝ်းလံးလွဲ့တိုဝ်းဘဆ်သိုပ်, သိုပ်,မၤးဆ်းဗွင်းဂူဆ်းခွဝ်းပီးလ့ပီးဆဆ့်ဆုံ့ မီးပၤးဗွင်းပီးမ့်, ဘာမ်,ဆဆ် ဗွင်းခွပ့်တွဆ်းပီးမ့်,ဆံ့ လွမ်းယူ,လွင်းဆိုင်း။

ပီးမ့်တံး

ဂူဆ်းခိူဝ်းတံးခွဝ်းဘူးလုမ်းလုမ်း လိူင့်ဆင်, ထံး လၢဝ်း ယူဆ်း တံးလူင် တံးခိုဆ် တံးလိုဝ့် တံးလိ်မ်း တံးဆုင်း တံးမၢဝ်း စလးတံးဘာ့ရွမ်လီမ်လိူဝ်းဆုံ့ ပီဘ့်ဝၤ့ဘာမ်,လံးယူ,ဘ့်းလမ်ဘဆ် (သူဆ်,လံၤ ယူ,ယၢဆ် ဘံဘဆ်) ဇော်းယၢ့, ဗွင်းပီးမ့်, ဘာမ်,ဆဆ် ဗွင်းထုင်းခွပ့်တွဆ်းပီးမ့်,ဆုံ့ တီးမၤးမဆ်းမိုဆ်ဘဆ်၊ ပီဆ် ဝဆ်းလီဝ် လိူဆ်လီဝ်ဘဆ်ဂူးတီးတီး။ ဝဆ်းပီးမ့်,တံး ဆုံ့ပီဆ်ဝဆ်းလိူဆ်ဘံၤ့ခိုဆ်း့ဆိုင်း့ၶမ်းဂူးပီးပီး (တေယူ,မွဉ်းဘၢင်လိူဆ်ဆူဝ်းဝီမ်းပိုဝ်းဂူးပီးသေ ပေၤပီဆ်ပီးသွဆ်ဆုံ့ တေယူ,မွဉ်းဘၢင်လိူဆ်တီးသိ်မ်း ပိုဝ်းဂူးပီးလိူင့်ဆံ့)။ မိူဝ်းပၢဆ်ပူ,မွဆ်,ခွဝ်း ဂူဆ်းခိူဝ်းတံးခွဝ်းဂူးလုမ်းလုမ်း လံးတိုဝ်းဘဝ်ဝဆ်းလိူဆ် ဘံဘ့်းခိုဆ်း့ဆိုင်း့ၶမ်းဆုံ့ ပီဆ်ဝဆ်းပီးမ့်,မိူဆ်ဘဆ်မၤးယူ,။ (***လိူဆ်ဘံၤ့*** ဆုံ့ မၢင်တီး့ရွင့်ဝၤ့ ***လိူဆ်လီင်*** ရိုဝ်ဇော်း့ ***လိူဆ်ဘီင်*** ဆံ၊ ပေၤဝၤ့လိူဆ်ဘံၤ့ဆံ့ဧတ့ တံးခွဝ်းရွ,လဘ်းဘဆ်ဂူးခိူဝ်းခိူဝ်း။)

ပီးမ့်တံး ဘာမ်,ဆဆ် ပီးမ့်တံးလူင်

ဂူဆ်းခိူဝ်းတံးခွဝ်း လံးလွဲ့တိုဝ်းလဘ်းပိုင် 12 လိူဆ်လွမ်းလိုဝ်းလိ်ငလၢဝ် (ဆခွဲ့ဧတ်း့)၊ လိ်ငလၢဝ်ဆုံ့ ဂူဆ်းခိူဝ်းတံးသူဆ်ယွဲ့, သူင်ရွင့်ဝၤ့ ***မိင်းပီ*** (ရွမ်းတင်းထံးဧလး့လၢဝ်း) ဘဆ်ပီဆ်– ***လံး့*** (ဆူ)၊ ***ပဝ်း့*** (ဝူဝ်း)၊ ***ယီး*** (သိုဝ်)၊ ***မဝ်း့*** (ပၢင်တံၤ)၊ ***သီ*** (ငိုဂ်း့)၊ ***သံ့*** (ငူး)၊ ***သိင*** (မၤ့)၊ ***မိတ့်*** (ဧပ့)၊ သဆ် (လိင်း)၊ ***ဂုဝ့်*** (ဘံ့,)၊ ***သိတ်း*** (မၤ)၊ ***ဘံ့*** (မူ) လိူင့်ဆံ့။ လဘ်းပိုင်လိူင့်ဝၤ့ဆုံ့ တံးလူင် တံးမၢဝ်းရွင့်ဝၤ့ ***လဘ်းဆီး့*** ။ တင်း့လိုဝ်း့လုဘ်း့လၢင်းဇော်း့ သူင်လွဲ့တိုဝ်းလွမ်းလဘ်းပိုင် ***မိင်းပီ*** ဆုံ့မိူဆ်ဘဆ်၊ လိူင့်ဆင်, ပေၤပီဆ်လုဘ်း့လံၤ သူင်တင်း့လိုဝ်း့ဧတ,ဘဝ်လုဘ်း့ဇော်း့ငဝ်း့ဥၤ့ပီဆ်– ဘံၤ့ ယီး့ သၢမ် သံ, ငူဝ့် လူဘ်း့၊ သင်ပီဆ်လုဘ်း့ယိင်း သူင်တင်း့ဝၤ့– ယေး့ ဘီ, ဘၢမ် ဘံ, ဘူဝ်း့ ဘူဘ်း လီမ်လိူဝ်းဆုံ့။ ဥွပ်း့ပိူဝ်း့ဂူဆ်း တံးလူင် တံးမၢဝ်း လံး့တင်း့ ***လဘ်းဆီး့*** ဘဆ်ဘဝ်လွမ်းလဘ်းပိုင် ***မိင်းပီး*** လွဲ့တၢ့ဗွင်းဂူဆ်းတူဝ်ဘဝ်, မၤးစလး့ လင်းမီးဗွင်းပီးမ့်, ဆ်းလိူဆ်လီင်မ့်,ဝဆ်းဆိုင်း့ (လိူဆ်ဘံၤ့/လိူဆ်လံး့ မ့်,ဝဆ်းဆိုင်း့) သေ လံး့ယိပ်းတိုဝ်းသိုပ်,မၤးတေၤ့ဝဆ်းမိူဝ်း့ဆုံ့ဆံ့ယူ,။ တီး့ဧတ့မဆ်း လဘ်းဆီး့ ဆုံ့ပီဆ်ဗေးသၢဥၢမ်းလၢတ်း့ ဘာဆ်လံး့ဘူမ်သူပ်းမၤးပီဆ်ပီးယၢဝ်းဈၢဝ်းရွိင်ဆဆ့်သေ ဘာဆ်ပီဆ်သဉ်ဘဂျၢလ်း့တူဝ်ဆဝ့်ဘၢဆ်, ဘာဆ်တံး လူင် သူင်ရွင့်ဘဆ်ဝၤ့ ***ပီးမိုင်း*** ဆဆ့် ဆ်းပီးပုတ့်ထ 2553 ဆုံ့ (ပုဆ်း့တၢ့တံးလူင်တံးမၢဝ်း) လံး့မၤး

ယင့် 2103 ပီးဝ၊ွးဆဲယူ,။ (ပီးမိုင်း 2103 ဆီးဆဲ့ ပီဆ်သင့်ဂရၢလ်းတံၤလူင် တံၤမၢဝ်းစလး တံၤဆိုဝ်မၢင် ပွတ်းမၢင်တွဆ်း။)

ပီးမိုင်း ဘာမ်,ဆဆ် တံၤသင့်ဂရၢလ်း (ပီးတံၤ)

လွမ်းဘဝ်ပိုဆ်းမၢဆ်း စလးဗိုဆ်မံၤလွဲးတွင်းစၿ, ရွှမ်းတင်းဥၢမ်းမွဂ်,လၢတ်းဗွူးရွှဲ့လၢဝ်းတံၤလူင်လံၤလံၤ လဝ်းယင့် လံၤရွှဲ့ဝိူဆ်းငဝ်းမၤးဝၢၤ ***ပီးမိုင်းတံၤ*** ဘာမ်,ဆဆ် ***တံၤသင့်ဂရၢလ်း*** (တံၤလူင်–တံၤမၢဝ်း) ဆဲ့ စတ,ဆပ့်ဘၢဆ်,တင်းပီးဘာဆ် ***လဝ်းစုဆ်ယီး*** လုဂ်းလံၤးဂေၤ့တီး 2 စုဆ်ဘူတီ,ဗွၤ့ (လိုဝ်းစိုဝ်းရွိဆ်း) လဝ်းမိုင်းဆွင်စသ ဘွဆ်ဘဝ်စၢးဝၢဆ်းရှူဆ်းမိုင်းဘမ်းဗွင်း လွင်းလူင်းလွမ်းလမ်းဆမ့်စူင်း မၤးစတ,တင်း ဝၢဆ်းမိုင်း (မိုင်းမၢဝ်း) တီးဒ့်မ်းဗ့ၤင်းဆမ့်မၢဝ်း မိုဝ်းဘွဆ်တၢင်းပီးစရိသ့်တ်မွဂ်း 94 ပီး၊ မ်ဆ်းမွဂ်းပီးစုတ့်ထ 450 ဆဆ်မၤးဆဲယူ,။ (ဆမ့်မၢဝ်းဆဲ့ မိုဝ်းဘွဆ်တၢင်းဖွင့် ဆမ့်ရှလုဉ်းလီး၊ လၢဝ်းမၢဆ်းတ်မ်းမၤး ပီဆ်သူ့လုဉ်,လီ,၊ လၢဝ်းစၿ,သမ့်တ်မ်းလွမ်းသီင်ၿဝ်ဝၤး ဂူလှဉ့်လို့)။

ယွဆ်ဲလွင်းလိုင့်ဝၤးစလး လၢဝ်းနိုဝ်းတံၤ (တံၤလူင်၊ တံၤမၢဝ်း၊ စလးတံၤဆိုဝ်မၢင်ပွတ်းမၢင်တွဆ်း) ဂင်, လံၤယိပ်းတိုဝ်းဘာဝ်ပီးဘာဆ် ***လဝ်းစုဆ်ယီး*** ဘွဆ်ဘာဝ်ၿၤဝၢဆ်းရှူဆ်းမိုင်းလူင်းမၤးစတ,တင်းသိုင်,မိုင်း တီးဒ့်မ်းဗ့ၤင်,ဆမ့်မၢဝ်းဆဆ်ဲ့ မၤးပီဆ်ပီးမိုင်း ဘာမ်,ဆဆ် သင့်ဂရၢလ်း လှဲ့တၢ့သံၤနိုဝ်းတူဝ်ဘဝ်,သေ သိုပ်,တိုဝ်းမၤး တေၢ့ထိုင်ဝဆ်းမိုဝ်းဆဲ့ဘဆ်ဆဲယူ,။ ဆွဲးပီးစုတ့်ထ 2553 ဆဲ့ တံၤသင့်ဂရၢလ်း ဘာမ်,ဆဆ် ပီးမိုင်းတံၤ လံၤမၤးယင့် 2103 ဆီး။ (ယူ,ဆွဲးလိုဆ်ဆူဝ်းဝီမ်းပိုဝ်းပီ 2008 ဆဲ့)။ လၢဝ်းနိုဝ်းတံၤဒ့ဝ်း လင်,ရွင့်ပီးမ့်,တူဝ်ဘဝ်,ဆွဲးပီး(2008) ဆဲ့ဝၤး ***လာ်းဆီး့ပီးတံၤဘတ်းပဝ်း (ပီးဂူဝ်း) ပီးမိုင်း 2103 ဆီး့*** ဆဲယူ,။ (မိုဝ်းနှဉ်းရွှဲ့ပီးမိုင်း–တံၤ ဘာမ်,ဆဆ် တံၤသင့်ဂရၢလ်းဆဆ်ဲ့ တေလံၤဘဝ်ပီးစုတ့်ထမိုဝ်းလီဝ် တင်း၊ ယင့်ဘဝ်ပီးဘာဆ်စုဆ်ယီးတင်းမိုင်းဆဆ်ဲ့မၤးထွဆ်ဆဲလိုင် တေလံၤပီးမိုင်း–တံၤ (ပတ.) ဘာမ်, ဆဆ် တံၤသင့်ဂရၢလ်း (တသ.) ယူ,၊ လိုင့်ဆင်,– ပီးဈသ. 2009 ဆဲ့ပီးပသ. 2553 ဆီး၊ ဘဝ်ပီး ဘာဆ်လဝ်းစုဆ်ယီးတင်းမိုင်း 450 မၤးထွဆ်ယင့်လံး 2103 ဆဆ်ဲ့ပီဆ်ပီးမိုင်းတံၤ (တသ.)။ (ပသ. 2553 – 450 = တသ. 2103) ဆဲဆဆ်ဲ့ယူ,။ [***ပီးမိုင်း*** ဘာမ်,ဆဆ် ***သင့်ဂရၢလ်း*** ဘာမ်,ဆဆ် ***ပီးတံၤ (2103)*** ဘာဆ်တံၤဒ့ဝ်းဆပ့်ဘၢဆ်,လှဲ့တိုဝ်းဘဆ်ယူ,ဆဲ့ ပီဆ်ပီးမိုင်းလၢဝ်းတံၤလူင်၊ လၢဝ်းတံၤမၢဝ်းစလး လၢဝ်းတံၤဆိုဝ်မၢင်ပွတ်းမၢင်တွဆ်းစဝ် လှဲ့တိုဝ်းဘဆ်ဆဆ်ဲ့ဂွဲး။ တင်းလၢဝ်းတံၤတၢင်,နိုဝ်းဈဝ် ဘာမ်,ဂီဝ်, ဂွင့်ဘဆ်သင်။ ဂွဲးဘၢး ***လာ်းဆီး့ပီးတံၤ*** ဘဆ်ဘိင်ဘဝ်လာ်းပိုင်ပီးဘၢပ်,လံး 60 လွာ်းသေ ဆပ့်သွဆ်, ယိပ်းတိုဝ်းဘဆ်မၤး ဘာဆ်ပီဆ် ***လှိုဆ်ဘံၤ*** (***လှိုဆ်လီင်*** – ***လှိုဆ်ဘီင်***) မ့်,ဝဆ်းဆိုင်းဒ်ီဆ်ဝဆ်းပီးမ့်,တံၤဆံ ဆဆ်ဲ့ ရှူဆ်းတံၤဒ့ဝ်းရှးနိုဝ်းနိုဝ်းယိပ်းတိုဝ်းမိုဆ်ဘဆ်ရှးတီးယူ,။ ***လာ်းဆီး့*** မိုဆ်ဘဆ်၊ ***ပီးမိုင်း*** ဘာမ်,မိုဆ် ဘဆ်ဆံဂွဲးယူ,။]

ဗ့ဒိင်းဂေၤ့လီင် ဘာမ်,ဆဆ် လာ်းပိုင်ပီးမ့်,တံၤ

ဗ့ဒိင်းဂေၤ့လီင် ဘာမ်,ဆဆ် လာ်းပိုင်ပီးမ့်,တံၤဆဲ့ ပၢဆ်မိုဝ်းလီဝ်မ်ိင်,ဝ့ဝ်ီဆ် 4 တွဆ်း။ <u>တွဆ်းရွှဝ်တီး</u> ***ပ့်.လီင်*** – ပ့်.လီင်ပွင်,ဝၤး ဗ့ဝ်းရ့ပ့် တဂ့်ဆံၤး ရ့ာင်းရ့်ဆ်းပ့်.ရ့ပ့်တွဆ်းလှိုဆ်လီင် (လှိုဆ်ဘံၤး) ဆွဲးဝဆ်း လှိုဆ် 12 လပ်း ဘာဆ်တိုဝ်းဝီဆ်ဝဆ်းသီင်းပီးဘဝ်,။ <u>တွဆ်းသွင်</u> ***ပံၤလီင်း*** – ***ပံၤး*** ဝီဆ်ဥၢမ်းတံၤမွဆ် ပွင်းဝၤး ***ဥွမ်းဝံး***၊ ပံၤးလီင်ဂင်,ပွင်,ဝၤး ဥွမ်းဝံး ဂၤ့ရဝဆပ့်ယမ်လှိုဆ်လီင် (လှိုဆ်ဘံၤး) ဘာဆ်ဝီဆ် လှိုဆ်ရွှဝ်တီးဆွဲးပီးမ့်,ရှူးပီးဝီး။ ဝဆ်းလှိုဆ်လီင်မ့်, 1 ၿမ်းဆဲ့ ***မိုဝ်းဥွဆ်,စတ့*** မီးဂၢဆ်ခိုဆ်းပဆ်ထု,ဆ တၢစုဆ် (ခိုဆ်းယၢ,ထူး) တီးရှူဆ်းဌၢပ်,ဂၢဆ်စုဆ်မိုင်းၿဝ်၊ မီးဂၢဆ်ပဆ်ဂျင်းဝလ်း (သူးဗွဆ်းဂၢဆ်) တီး ဗွူးဒ့်တ်းဂၢဆ်လီလွဲးဗ့ဒိင်းရှူဆ်း (လွဲးတူင်,ဝူင်းရှူဆ်း)။ ***ပၢဆ်မိုဝ်းလီဝ်သမ့်*** ပွတ်းဆဲ့ ထွမ့်,လိဂ်းဘဆ် ဝီဆ်ဥၢမ်းသွဆ်လွမ်းဘပ်းပၢဆ်၊ ဘိဂ်,တင်းမီးပၢင်ဘုပ်,ဘူဝ်း (သမ်မဆၢး) ဘဆ်းဘဆ်ဂီဝ်,လူလှဲ့လိဂ်း

လံၤး/ဗ္ဒိၣ်ၤစၤး/ဗ္ဒိၣ်ၤထုၣ်း ဆ္ဒးတူၣ်,ဝူၣ်းဂၢဝ်းနူဝ်းတူဝ်ဒဂ်, လွမ်းတီၤလ့ဲတီၤဆၣဆ်ၤလိူၣ်ဒ့ဆံ။ <u>တွ့ဆ်ၤသၢမ်</u> ***ဒိဆ်ၣ်ဇီၣ်*** — ဒိဆ်ၣ်ဇီၣ် ပွၣ်,ဝၢၤ ၓဝ်းနိုၣ်လီၣ်ဒ့ၓဝ်ၤဗၣဂ်ၤတၢၣ်းဒိဆ် တီၤဗူၤထဝ်ၤဂူဆ်းစဒ,စလၤ ပီၤဆွၣ်ဒ့ သံၢနူဝ်းတၣ်းလံၢ, ဒာဆ်မီးတၣ်းၓဝ်ၤတူမ်ၤလိမ်, ၓဝ်ၤပုဂ်ၤဂျး, စလၤၓဝ်ၤယၢ်,ဂှ (ၓဝ်ၤဆဖမ့်ဘွံၤ), ဂ္ဂမ်ၤတၣ်း ဗ္ဒိၣ်ၤထုၣ်းသၢသဆၢ,ဒာဆ်ဇဝ်ၤဒဝ်,ဂိူဝ်းလီၵ်ၣ်းဗ္ဒၣ်ၵ်ၣ်းမဆ်း ဆ္ဒးဝဆ်းပီးမ်,မိူဝ်ၤလိူဆ်ဇီၣ် (လိူဆ်ဒာၤ်ၤ)။ <u>တွ့ဆ်ၤလိုဆ်းသုတ်း</u> ***လီဆ်ၤ်ဇီၣ်*** — လီဆ်ၤ်ဇီၣ် ပွၣ်,ဝၢၤ်ဖီတ်းပွံးဘုဆ်,ငၢဆ်း(ပွံးမူဆ်ၤသိူဝ်း) ဆ္ဒးယၢမ်း ဘၢ်ၓမ်ၤဘၢ်ခိုဆ်းဃေ လူမ်းသိူဝ်းၵ့ပ့်တွ့ဆ်ၤပီးမ်,၊ သူၣ်,သၣ်,ပီးဒဝ်,လိူၣ်ဒ့ဆၣ်,– ဖ္ဒၣ်ဘ့ၢမ်း/ဘၤ်ၤဆူဘ့်/ဘၤ် တူဝ်း/လီဆ်ၤ်လံၢ်းလိူၣ်း ဇီမ်လိူဝ်းဆံ့။

–“***လဝ်ၤ်ဘမ်,ယွင်ၤ် ၓွၣ်ဘမ်,ဘၤ် ။ ဗ္ဒိၣ်ၤဂၢဝ်းနူဝ်းတူဝ်ဒဂ်, ပေၤ်တူဝ်ဒဂ်,ဘမ်,ယွင်ၤ် ဘမ်,ဉ်.ပၤ်း ဘမ်,သိုဝ့်စဖၤ်တိူဆ်း တေယီဆ်းပီဆ်သိင်,ၓွင်ဘာဆ်ဘမ်,မီးဘၤ်ၓစဆ်ဆွ်းဝဆ်းဆေး***”–

ဒဝ်းသိုပ်,လံၤ်တီၤ ။ E-mail: luedai_library2006@hotmail.com